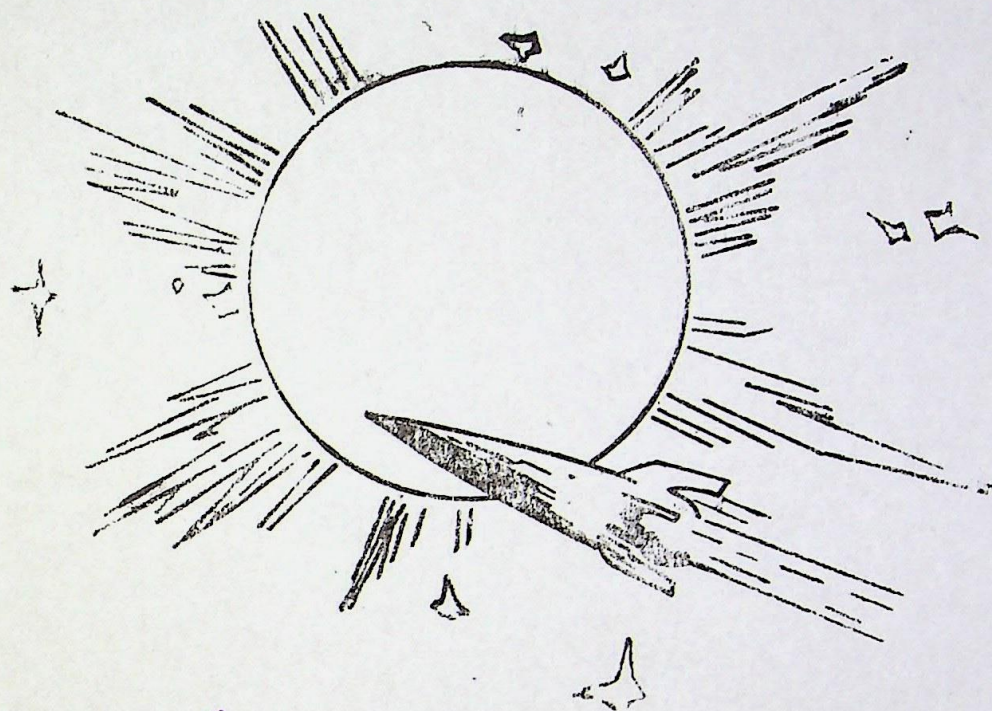

44
1
Р 7711
СУМЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ
ДЕРЖАРХІВ

Голод на Сумщині у 1932-1933 роках.

Спогади З. С. Гончаренко, мешканки
с. Ворожба Леbedинського району.

ПАПКА ДЛЯ ПАПЕРІВ

1989 рік
1 документ
Заркуні.

ДЕРЖАРХІВ

СУМЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Р 7711

1

44

1
Спогади Уляни Сергіївни Гончаренко, с. Ворожба.

Ми на Ботвинівці жили. Це той куток, що коло теперішнього колгоспного току. У батька Сергія Павловича Гончаренка і матері Насті Федорівни було десятеро дітей. П'ятеро вже дорослі, а решта - дріб'язок. З господарства - двоє свиней, двоє коней, дві корови, десяток-півтора овець. На таку сім'ю дві корови - не так уже й багато. Та власті причипили ярлика - куркулі. Може по-їхньому ми й куркулі були, а як згадаю, скільки коло землі та коло худоби труда було, так не куркулі ми, а справжнісінькі раби. Як по-чесному, так куркулі ми ^{зараз} тепер оце: у чоловіка пенсія, у мене пенсія, квартира державна, нагріто, вода підведена, без хліба не сидимо. Увесь клопіт - щоб якась пилинка на меблях не причепилася. А тоді... Батько-мати - в полі порають, старшенький корови пасе, коней треба вночі напаси, за вівцями тільки й дивись - так, дурні, в шкоду й пруться. Найменшенькі гусейд доглядають. А ще ж городина, садовина, по двору робота. У хлопців ціле літо коса в руках, у дівчат-сапи. То тільки з боку завидно, а так пристав котрогось до того хазяйства - пробі кричатиме. Ні-ні, ти й не роби, а тільки щодня встань до зорі та ляж опівночі і то вже страшно. А ще ж треба і прости, і просо товкти, і січку парить, і шить, і варить, і ткать...

Як прийшли з хати вигонить, мені тоді 11 років було, Сашкові-10, Бросі-8, а найменший Федорочці - четвертий пішов.

Спочатку забрали батька, а тоді й брата Івана. Заперли їх у казюномому погребі. Це зимою діло було. А тоді забрали в нас усе-усе: і худобу, і курей, і подушки, і що в погребі було, і що в коморі. Навіть те, що в печі варилося. А самим наказали збиратися на виселку. Старці мої брати та сестри, які жили вже своїми сім'ями, позбігалися рятувати: Оксана, Марія, Андрій, Федір. Так де там - одігнали. Боже, скільки того голосіння було, скільки сліз, горе яке глибоке. ~~На~~ Та хіба отак нас самих? - Ні в села... Мабуть, за всі віки Ворожба такого розору не знала.

Вкинули матір у сани і нас п'ятеро повикидали та й повезли на залізницю. Куди - не знаю, бо малою була. Знаю тільки, що вагон-телятник увесь нарами ^{був} заставлений, а людей на нарах, як оселедців у бочці.

Посередині грубка-буржуйка і параша. Перед самою одправкою привезли батька і брата Івана. А ще брата Андрія з сімейством, тоді чомусь од отправки його звільнили.

Тих мук не передати. Харчі-самі знаєте які, хто що встиг з дому прихопити. Води- Бог дасть. Протяги, холоднеча, хворих пів-вагона. Запам'ятався один парубок, з животом мучився. Його прямо силою на парашу садовлять, а він соромиться та аж стогне з болю. Так і помер, бідний, в муках.

У Няндомі, це біля Архангельська, нас ждали уже і саньми. Похоронили люди померлих та й потупцювали в тайгу. Матір з дітьми погнали в один бік, а батька з Іваном - в другий. І так усіх. Плачу, голосіння - аж тайга чорніє. Пізніше сім'ї, правда, з'єднали. Тільки як з'єднали. Вважалося, що чоловіки живуть тут, з нами, а насправді бачились жили в бараках: ні їжі, ні води. Кругом болота, а напиться води немає. Болотна так гнило несе, таким задухом давить, що аж нудно стає. Не пам'ятаю того дня, щоб в бараці не було покійника. Спочатку нас, дівчату, строжили - не галасуйте, покійник в каті. А далі уже так узвичаїлося... Дорослі над покійником тужать, а ми в хрещика круг них скачемо.

Першою померла ~~йодир~~ найменшенька - Федорочка. Тільки - но її поховали, як х захворіла мама. Її одправили в Інфекційний барак. Переказали батькові на лісоповал, що діти лишилися безприхиселі, та він на прощання з жінкою вже не прийшов, а вважає, приліз - виснажений, знесилений, хворий. Та живою матір уже не застав.

Мене з сестричкою теж підкосив тиф. Та знайшлися добрі люди - одвезли нас в Няндом в лікарню. Як вицужали і повернулись у барак, так батька вже не було - помер. Пам'ятаю, ми ходили з Фросею між горбиками в тайзі і шукали його могилку. Ревимо і шукаємо...

Ото так. Жили люди, коло землі трудилися, ночей не досипали, в труді ^{*}ад з ніг падали, дітей в послуку ростили... А тоді їх за те - в тайгу, в могилу - здихайте.

Де хлопці поділися? Іван та Сашко - молодці. Порадилися з батьком-матір'ю і в перше ж літо дали дьору на Україну. Мати каже: тікайте, дітки, то мо хоч ви виживете. І справді вижили. Меду, правда, не бачили, та хоч живі лишилися.

А ми з Фросею попали в дитячий будинок в місто Плесецьк. Далі життя, як і в усіх казенних дітей. Не хочу його ні хвалить, ні гудить. Скажу тільки, що не дай Бог його нікому.

ЗАВІРЯЮЧИЙ НАПИС

В даній справі проведено

3

аркушів

Підпис

Посада

«16» липня 2001 р.

головний спеціаліст
Державного